

Заходи процесуального примусу в адміністративному судочинстві

Автор: Берназюк Ян

Організація: Верховний Суд

Видання: Конституціоналіст · 2022

Дата публікації: 2022-12-12

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/zakhody-protseualnoho-prymusu-v-administratyvnomu-sudochynstvi/>

Відомості про матеріал

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

Програма

підготовки для підтримання кваліфікації суддів окружних адміністративних судів

(23 лютого 2022 року)

ТЕМА:

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Верховного Суду, д.ю.н., професор

Матеріал 2

- Принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами
- ґрунтується, у першу чергу, на положеннях частини першої статті 68 Конституції України, згідно з якою кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Матеріал 3

- Крім того, важливе значення для розкриття цього принципу мають ще деякі норми прямої дії Конституції України:
- ч. 1 ст. 55
- Права і свободи людини і громадянина захищаються судом
- Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб
- Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір
- ч. 2 ст. 55
- ч. 3 ст. 124

Матеріал 4

- 1. Дотримання принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами безпосередньо пов'язаний з такими складними питаннями процесуального права як:
- доступ до правосуддя,

- дотримання строків (тривалість) розгляду юридичного спору в суді
- гарантування конституційних принципів рівності та змагальності учасників справи
- гарантування права на ефективний захист
- обов'язковість виконання судового рішення
- межі судового розсуду (дискреція)
- заходи процесуальної економії
- підвищення довіри до судової гілки влади

Матеріал 5

- 2. Особливостями принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами є:
- а) конкурує з принципом доступу до правосуддя (ст. 55 та 124 Конституції України, ст. 6 Конвенції та ін.),
- оскільки вжиття судом заходів попередження або протидії зловживанню процесуальними правами може призвести до залишення позову, апеляційної або касаційної скарги, заяви або клопотання без розгляду, тобто фактично до обмеження права на доступ до правосуддя;

Матеріал 6

- 2. Особливостями принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами є:
- б) спонукає до агресивних дій сторони (скарги до Вищої ради правосуддя, критичні публікації у засобах масової інформації тощо);
- в) за умови низької довіри до судової гілки влади не завжди є ефективним механізмом.

Матеріал 7

- 3. Головною метою принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами є
- гарантування добросовісного використання учасниками справи своїх процесуальних прав, тобто з метою, для якої ці права надані, та у спосіб, визначений процесуальним законодавством, а також
- добросовісного виконання обов'язків, визначених законом або судом.

Матеріал 8

- Протипологом добросовісності є зловживання процесуальними правами, яке має різні форми прояву та у кожному конкретному випадку потребує надання оцінки судом.
- Зловживанням процесуальними правами можуть бути визнані дії або бездіяльність учасника справи, які характеризуються ознакою видимої юридичної правомірності, однак використовуються з метою, що є протилежною або не відповідає тій, яку має переслідувати реалізація відповідного процесуального права або виконання обов'язку, визначеного законом або судом.

Матеріал 9

- Сутність зловживання правом полягає у вчиненні уповноваженою особою дій (бездіяльності), які складають зміст наданого процесуальним законодавством права (покладеного обов'язку):
- недобросовісно, в тому числі всупереч меті такого права або умисне використання процесуального права у спосіб, який суперечить завданню адміністративного судочинства,
- з метою обмеження можливості реалізації прав інших учасників провадження, перешкоджання діяльності суду з правильного та своєчасного розгляду і вирішення справ,

- необґрунтованого перевантаження роботи суду або підриву довіри до судової гілки влади.

Матеріал 10

- 4. Ознаками зловживання процесуальними правами є:
- а) суперечність завданню адміністративного судочинства;
- б) спрямованість (мета) на: безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи або виконання судового рішення, маніпуляцію автоматизованим розподілом справ між суддями, зміну підсудності справи, що спрямоване на шкоду правам третіх осіб
- в) посягання на довіру до судової гілки влади та честь і гідність конкретного судді або суддів.

Матеріал 11

- У судовій практиці найбільш поширеною метою зловживання процесуальними правами є:
- безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи
- виконання судового рішення.

Матеріал 12

- 5. Суспільна небезпека зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві полягає у тому, що дії (бездіяльність), які становлять зміст такого зловживання правом, спричиняють настання негативних наслідків, що можуть проявлятися:
- для учасників справи у недосягненні судом завдань адміністративного судочинства, визначених у ч. 1 ст. 2 КАС України,
- та для суду та усієї судової системи – у зниженні рівня довіри до судової гілки влади, у поставленні під сумнів професійності та авторитету суддів.

Матеріал 13

- Крім того, зловживання процесуальними правами має безпосередній вплив на збільшення бюджетних витрат на судову систему (додаткові судові засідання та їх тривалість, підготовка та виготовлення зайвих процесуальних документів, оплата додаткових поштових послуги тощо).
- Результатом зловживання учасниками справи своїми правами є значна частина винесених судом ухвал про залишення без руху поданих сторонами документів, залишення їх без розгляду, повернення або відмова у прийнятті.

Матеріал 14

- 6. Видами форм прояву зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві є:
- а) основні форми зловживання, визначені ч. 2 ст. 45 КАС України;

Матеріал 15

- 6. Видами форм прояву зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві є:
- б) додаткові форми:
- неявка учасника справи у судові засідання без поважних причин та без повідомлення про причини неявки, якщо від нього не надійшла заява про розгляд справи за його відсутності;
- умисне неотримання судової кореспонденції;

Додаткові джерела

- 6. Видами форм прояву зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві є:
- б) додаткові форми:
- неякісна підготовка документів, що подаються до суду, а також неякісна підготовка учасників або їх представників до справи, що слухається у відкритому судовому засіданні;
- невчасне подання до суду письмових документів та/або направлення їх іншим учасникам справи; відсутність інтересу у формі активної позиції щодо своєчасного та ефективного вирішення спору (зокрема, ознайомлення з матеріалами справи, висловлення мотивованої позиції щодо всіх питань, які виникають у процесі розгляду справи в суді, тощо).

Матеріал 17

- 7. Визнаючи певні дії (бездіяльність) учасника судового процесу зловживанням процесуальними правами, суд повинен встановити:
- які саме дії (бездіяльність) позивача або іншого учасника справи при зверненні до суду чи під час розгляду справи по суті є недобросовісними (необґрунтованими, безпідставним, штучними);
- чи були такі дії умисними; якими доказами (фактами) це підтверджується;
- чи варто застосовувати заходи процесуального примусу та його виду.

Матеріал 18

- 8. Можна виділити чотири основні види випадків зловживання процесуальними правами:
- а) затягування строку (оскарження процесуальних документів без явно вираженої мети, неодноразові клопотання з одних і тих самих питань, необґрунтовані відводи, неявка у судові засідання без наявності об'єктивних причин);
- б) прояв неповаги до суду, суб'єкта владних повноважень або держави в цілому (образливі висловлювання в поданих до суду процесуальних документах, виступах у суді або поширення такої інформації іншим способом);

Матеріал 19

- 8. Можна виділити чотири основні види випадків зловживання процесуальними правами:
- в) спроба виправити власні помилки (пропуск процесуального строку, неможливість сплати судового збору, неякісна підготовка позову, апеляційної чи касаційної скарги тощо);
- г) вплив на об'єктивний розгляд справи (вивести суд з рівноваги та домогтися процесуальних порушень з боку суду).

Матеріал 20

- 9. У судовій практиці при виявленні цих чотирьох видів випадків зловживання процесуальними правами можуть виникати такі проблеми:
- а) складно відрізнити зловживання процесуальними правами від добросовісної реалізації права на доступ до правосуддя шляхом використання принципу змагальності та права на ефективний захист;
- б) складно відрізнити зловживання процесуальними правами від права на свободу слова;

Матеріал 21

- 9. У судовій практиці при виявленні цих чотирьох видів випадків зловживання процесуальними правами можуть виникати такі проблеми:

- в) складно відрізнити зловживання процесуальними правами від об'єктивних (несуб'єктивних) перешкод, які виникли у процесі реалізації особою права доступу до суду;
- г) вміння судді керувати своїми емоціями, які можуть зумовлювати надання неправильної суб'єктивної оцінки судом (суддею) певним діям (бездіяльності) учасника справи та необґрунтовану кваліфікацію їх як зловживання процесуальними правами.

Матеріал 22

- 10. У разі виявлення зловживання процесуальними правами, суд зобов'язаний вжити заходів, спрямованих на попередження та/або протидію такому зловживанню, що зумовлено необхідністю:
- а) захисту процесуальних прав інших сторін, зокрема, щодо розгляду та вирішення справ у «розумні строки»;
- б) гарантувати від усіх учасників справи дотримання обов'язку виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу;

Матеріал 23

- 10. У разі виявлення зловживання процесуальними правами, суд зобов'язаний вжити заходів, спрямованих на попередження та/або протидію такому зловживанню, що зумовлено необхідністю:
- в) захисту довіри до суду та професійності і авторитету суддів;
- г) своєчасного, всебічного, повного та об'єктивного встановлення всіх обставин справи, а також вирішення справи;
- г) гарантувати виконання усіма учасниками судового процесу інших процесуальних обов'язків, визначених законом або судом.
- При цьому, учасники справи також повинні займати активну позицію щодо інформування суду про виявлені випадки зловживання процесуальними правами іншими учасниками з викладенням відповідних мотивів та наданням доказів.

Матеріал 24

- 11. Заходи процесуального примусу, які можуть застосовуватися адміністративним судом з метою протидії зловживанню процесуальними правами, можна класифікувати на:
- заходи прямої відповідальності (попередження; видалення із зали судових засідань; привід; штраф; винесення окремої ухвали);

Матеріал 25

- 11. Заходи процесуального примусу, які можуть застосовуватися адміністративним судом з метою протидії зловживанню процесуальними правами, можна класифікувати на:
- заходи непрямої (додаткової) відповідальності:
- залишення без розгляду або повернення позову, апеляційної чи касаційної скарги, заяви, клопотання;
- покладення на сторону, яка допустила зловживання процесуальними правами, судових витрат повністю або частково, незалежно від результатів вирішення спору;
- припинення врегулювання спору за участю судді за ініціативою судді.

Матеріал 26

- 12. Особливості адміністративного судочинства певним чином впливають на можливість визнання тієї чи іншої дії (бездіяльності) учасника справи зловживанням процесуальними правами, а також обрання судом заходів протидії такому зловживанню, зокрема:

- а) розмір штрафу, визначений у КАС України, менший від закріпленого у ГПК України та ЦПК України;
- б) значна частина позивачів, зокрема у соціальних спорах, звільнена від сплати судового збору, у зв'язку з чим до цих осіб неможна застосувати такий захід як покладення на позивача судових витрат;

Матеріал 27

- 12. Особливості адміністративного судочинства певним чином впливають на можливість визнання тієї чи іншої дії (бездіяльності) учасника справи зловживанням процесуальними правами, а також обрання судом заходів протидії такому зловживанню, зокрема:
- в) суб'єкт владних повноважень може неправомірно (об'єктивно або суб'єктивно) перешкоджати ефективному розгляду справи (неявка, ненадання відзиву, неякісна підготовка апеляційних та касаційних скарг, пропуск процесуального строку, несплата судового збору тощо), покликаючись на бюрократичні процедури та «колективну» відповідальність; у подальшому такий суб'єкт владних повноважень може вказати на «поганий» суд, який, нібито, не дав можливості захисти суспільні або державні інтереси;
- г) наявність у деяких спорах (екологія, благоустрій тощо) третьої «неявної» сторони, а саме суспільства (суспільних інтересів), які непередставлені у суді.

Матеріал 28

- 13. Відповідно до прецедентної практики ЄСПЛ
- на судів покладається обов'язок організувати судовий процес таким чином, щоб не допускати надмірної затримки у розгляді та вирішенні справи; якщо причиною такої затримки є дії (бездіяльність) учасника справи, які мають ознаки зловживання процесуальними правами,
- суди повинні мати достатні повноваження для застосування заходів попередження та протидії такому зловживанню; нежиття судами відповідних заходів свідчить, за умови недотримання прав учасника справи, як правило, про порушення ст. 6 Конвенції.

Матеріал 29

- 14. З метою удосконалення правового регулювання принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та гарантування його реалізації, необхідно:
- 1) узагальнити судову практику щодо застосування судами заходів процесуального примусу та забезпечити її однакове застосування судами всіх інстанцій та юрисдикцій;

Матеріал 30

- 14. З метою удосконалення правового регулювання принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами та гарантування його реалізації, необхідно:
- 2) запровадити повноцінну роботу Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, що виключить (зведе до мінімуму) можливість використання такого виду зловживання як неотримання кореспонденції, затягування строків розгляду справи через необхідність кожного разу судом апеляційної чи касаційної інстанцій витребувати справу у паперовій формі із суду першої інстанції;
- 3) зменшити кількість ситуацій, за яких сторону у суді представляє не адвокат, особливо щодо суб'єктів владних повноважень.

Матеріал 31

- Розкриття цього принципу також вимагає аналізу положень
- Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

Матеріал 32

- Стаття 6. Право на справедливий суд
- Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

Матеріал 33

- Стаття 13. Право на ефективний засіб юридичного захисту
- Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Матеріал 34

- Стаття 17. Заборона зловживання правами
- Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

Матеріал 35

- Стаття 35. Умови прийнятності
- ч. 2
- Суд не розглядає жодної індивідуальної заяви якщо вона, зокрема, за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була розглянута Судом, і якщо вона не містить нових фактів у справі.
- Суд оголошує непринятною будь-яку індивідуальну заяву якщо він вважає, зокрема, що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви;
- Суд відхиляє будь-яку заяву, яку він вважає непринятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі.
- ч. 3
- ч. 4

Матеріал 36

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 3 ст. 44
- Учасники справи мають право, зокрема,
- подавати заяви та клопотання,
- оскаржувати судові рішення у визначених законом випадках;
- користуватися іншими визначеними законом процесуальними правами.

Матеріал 37

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 5 ст. 44

- Учасники справи зобов'язані:
- 1) виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу;
- 2) сприяти своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи;
- 7) виконувати інші процесуальні обов'язки, визначені законом або судом.

Матеріал 38

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Частиною третьою статті 2 КАС України визначено неприпустимість зловживання процесуальними правами як одну з основних засад (принципів) адміністративного судочинства.

Матеріал 39

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами
- 1. Учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами.
- Зловживання процесуальними правами не допускається.

Матеріал 40

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами
- 2. З урахуванням конкретних обставин справи суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, зокрема:
- 1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана),
- 1.2. подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин,
- 1.3. заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій,
- які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення;

Матеріал 41

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами
- 2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;
- 3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

Матеріал 42

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами

- 4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою;
- 5) узгодження умов примирення, спрямованих на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

Матеріал 43

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 45. Неприпустимість зловживання процесуальними правами
- 3. Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.
- 4. Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання учасником судового процесу його процесуальними правами, суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом.

Матеріал 44

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 8 ст. 139
- У випадку зловживання стороною чи її представником процесуальними правами або якщо спір виник внаслідок неправильних дій сторони суд має право покласти на таку сторону судові витрати повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору.

Матеріал 45

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 1 ст. 144
- Заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених цим Кодексом випадках з метою спонукання відповідних осіб, зокрема, до припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства.

Матеріал 46

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 1 ст. 145
- Заходами процесуального примусу є, зокрема, попередження та штраф.

Матеріал 47

- Кодекс адміністративного судочинства України
- ч. 1 ст. 146
- До учасників судового процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень судді (головуючого судді) застосовується попередження, а в разі повторного вчинення таких дій - видалення із залу судового засідання.

Матеріал 48

- Кодекс адміністративного судочинства України

- Стаття 149. Штраф
- 1. Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу у сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках, зокрема, зловживання процесуальними правами, вчинення дій.
- Довідково: 2393 грн (з 01.01.2022 року)
- 2. Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу у сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках, зокрема, неодноразового зловживання процесуальними правами.

Матеріал 49

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 149. Штраф
- 4. Ухвала Верховного Суду про стягнення штрафу оскарженню не підлягає.
- 5. Ухвала про стягнення штрафу є виконавчим документом та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом. Стягувачем за таким виконавчим документом є Державна судова адміністрація України.
- 6. Суд може скасувати постановлену ним ухвалу про стягнення штрафу, якщо особа, щодо якої її постановлено, виправила допущене порушення та (або) надала докази поважності причин невиконання відповідних вимог суду чи своїх процесуальних обов'язків.

Матеріал 50

- Кодекс адміністративного судочинства України
- Стаття 249. Окремі ухвали суду
- 3. Суд може постановити окрему ухвалу у випадку зловживання процесуальними правами.
- 4. В окремій ухвалі суд має зазначити закон чи інший нормативно-правовий акт (у тому числі його статтю, пункт тощо), вимоги яких порушено, і в чому саме полягає порушення.
- 7. Окрема ухвала Верховного Суду є остаточною і оскарженню не підлягає.

Матеріал 51

- Цивільний процесуальний кодекс України
- Господарський процесуальний кодекс України
- Аналогічні за суттю положення містять
- статті 2, 12, 44, 141, 143, 148 та 262 ЦПК та
- статті 2, 13, 43, 129, 131, 135 та 246 ГПК

Матеріал 52

- Рекомендація R(84)5 Комітету міністрів державам-членам щодо принципів цивільного судочинства, спрямованих на вдосконалення судової системи, від 28 лютого 1984 року
- Прийняття цих Рекомендацій були зумовлені, зокрема, тим, що:
- деякі процесуальні норми, прийняті в державах-членах, можуть стати перешкодою в ефективному здійсненні правосуддя, тому що, ними можуть іноді зловживати або маніпулювати для затягування судового розгляду;

Матеріал 53

- Рекомендація R(84)5 Комітету міністрів державам-членам щодо принципів цивільного судочинства, спрямованих на вдосконалення судової системи, від 28 лютого 1984 року
- судочинство необхідно спростити і зробити більш гнучким і оперативним, одночасно зберігши гарантії, що надаються учасникам процесу традиційними процесуальними нормами, і зберігши високий якісний рівень правосуддя, що потребується в демократичному суспільстві;
- для досягнення цих цілей необхідно забезпечити доступ сторін до спрощених і більш швидким формам судочинства і захистити їх від зловживань або затримок, зокрема, наділивши суд повноваженнями вести судочинство більш ефективно

Матеріал 54

- Принципи цивільного судочинства, спрямовані на вдосконалення судової системи
- принцип 1
- 1. Судочинство зазвичай має складатися не більше ніж з двох судових засідань: перше засідання може бути попередніми слуханням підготовчого характеру, а в ході другого засідання можуть представлятися докази, заслуховувати аргументи сторін і, якщо можливо, прийматися рішення.
- Суд повинен вживати заходів для того, щоб всі дії, необхідні для проведення другого засідання, приймалися своєчасно і щоб, в принципі, не допускалися затримки.

Матеріал 55

- Принципи цивільного судочинства, спрямовані на вдосконалення судової системи
- принцип 1
- 1. Судочинство зазвичай має складатися не більше ніж з двох судових засідань: перше засідання може бути попередніми слуханням підготовчого характеру, а в ході другого засідання можуть представлятися докази, заслуховувати аргументи сторін і, якщо можливо, прийматися рішення.
- Суд повинен вживати заходів для того, щоб всі дії, необхідні для проведення другого засідання, приймалися своєчасно і щоб, в принципі, не допускалися затримки.

Матеріал 56

- Принципи цивільного судочинства, спрямовані на вдосконалення судової системи
- принцип 2
- 1. Коли сторона подає явно необґрунтована позов, суд повинен мати повноваження приймати рішення у справі на основі спрощеної процедури і, якщо це необхідно, накладати на цю сторону штраф або виносити рішення про відшкодування збитків іншій стороні.
- 2. Коли сторона в ході судового розгляду поводить себе недобросовісно і явно порушує процедуру з очевидною метою затягнути розгляд, суд повинен мати повноваження або негайно прийняти рішення по суті, або застосувати такі санкції, як, наприклад, накласти штраф, зобов'язати відшкодувати збитки або позбавити права на процесуальні дії; в особливих випадках він повинен стягувати з адвоката судові витрати.

Матеріал 57

- Рекомендація R (95)5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження у цивільних або комерційних справах від 7 лютого 1995 року

- Прийняття цих Рекомендацій були зумовлені, зокрема, тим, що зловживання сторонами правом на скаргу спричиняють невиправдані затримки і можуть підірвати довіру до системи правосуддя;

Матеріал 58

- Рекомендація R (95)5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження у цивільних або комерційних справах від 7 лютого 1995 року
- Стаття 4. Заходи щодо запобігання будь-яким зловживанням системою оскарження
- Для запобігання будь-яким зловживанням системою або процедурою оскарження державам слід передбачити можливість прийняття деяких або всіх нижчеперелічених заходів:
- а) вимагати від осіб, які подають скаргу, на ранньому етапі подання розумних підстав для своїх скарг і вказівки використаних засобів правового захисту;

Матеріал 59

- Рекомендація R (95)5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження у цивільних або комерційних справах від 7 лютого 1995 року
- Стаття 4. Заходи щодо запобігання будь-яким зловживанням системою оскарження
- б) дозволити суду другої інстанції відхиляти відповідно до спрощеної процедури, наприклад без інформування про це іншої сторони, будь-які скарги, які подаються йому явно необґрунтованими, нерозумними або поданими з наміром дошкулити; в цих випадках можна обмежити здійснення права за допомогою таких санкцій, як накладення штрафу;
- е) коли вимушені затримки виникають з вини однієї зі сторін, вимагати від цієї сторони покриття додаткових витрат, зумовлених затримкою.

Матеріал 60

- 15 травня 2020 року Федеральний Конституційний Суд Німеччини прийняв рішення у справі № 1 BvR 2397/19,
- в якому розкрив конституційні стандарти щодо образливих заяв, зроблених з використанням мережі Інтернет
- у випадку офіційних образ, слід зазначити, що застосоване зловживання перевищує абсолютний мінімум людської поваги і, незалежно від обставин, не може бути принципово сумісним зі свободою вираження поглядів

Матеріал 61

- Рішення Федерального Конституційного Суду Німеччини у справі № 1 BvR 2397/19, 15 травня 2020 року
- у даній справі при балансуванні інтересів вага особистих прав суддів значно перевищувала свободу вираження поглядів заявника,
- міркування критики владних осіб та “боротьби за свої права” не можуть затьмарити захист особистої честі до надмірної межі,
- заяви поставили під сумнів професійну доброчесність постраждалих суддів, оскільки вони були розміщені в інтернет-блогі, доступному для широкої громадськості, і таким чином доводилися до відома невизначеного кола людей

Матеріал 62

- 16 липня 2019 року Європейський суд з прав людини виніс рішення у справі Жданов та інші проти РФ (Zhdanov and Others v. Russia, заява № 12200/08, 35949/11 і 58282/12),
- при цьому відмовився розглядати заяву одного з заявників, визнавши її зловживанням правом звернення до суду (образливі висловлювання щодо суддів ЄСПЛ в особистих аккаунтах в соцмережах).

Матеріал 63

- Рішення ЄСПЛ у справі Жданов та інші проти РФ 16 липня 2019 року (Zhdanov and Others v. Russia, заява № 12200/08, 35949/11 і 58282/12),
- Суд, серед іншого, вказав на те, що жорсткими образами щодо суду та його суддів “заявник виявив неповагу до самої установи, до якої він звернувся з проханням захистити свої права.
- Його поведінка є “образливим проявом безвідповідальності та легковажного ставлення до Суду” ... і тому суперечить цілі права на індивідуальне звернення, передбаченого в статтях 34 та 35 Конвенції”.
- Незважаючи на те, що Суд надіслав попереджувальний лист, в якому були конкретно зазначено ризики зловживання правом на подання заяви, заявник не відкликав своїх заяв.

Матеріал 64

- Додатково стосовно статті 17 Конвенції «Заборона зловживання правами»
- У низці своїх рішень ЄСПЛ акцентує увагу на тому, що стаття 17 Конвенції, яка застосовується до держав, груп та окремих осіб, забороняє знищення та надмірне обмеження прав і свобод, викладених у Конвенції.
- Текст статті 17 впливає зі статті 30 Загальної декларації прав людини (1948). Еквівалентні положення містяться також у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права (1966), Американській конвенції з прав людини (1969) та Хартії основних прав Європейського Союзу (2000).

Матеріал 65

- Додатково стосовно статті 17 Конвенції «Заборона зловживання правами»
- Kocn проти Польщі, § 32; Miroļubovs і інші проти Латвії, §§ 62 та 65;
- Molnar проти Румунії (ріш.); S.A.S. проти Франції [ВП], § 66;
- W.P. та інші проти Польщі (ріш.);
- Белкасем проти Бельгії § 37;
- Вайнай проти Угорщини, § 53;
- Варела Гейс проти Іспанії, § 40;
- Віцш проти Німеччини (№ 2) (ріш.);
- Гароді проти Франції (ріш.);
- Зданока проти Латвії [ВП], § 99;
- Касимахунов та Сайбаталов проти Росії (ріш);
- Лоулесс проти Ірландії (№ 3), § 7;
- М'Бала М'Бала проти Франції (ріш.);
- Норвуд проти Сполученого Королівства (ріш.);
- Павел Іванов проти Росії (ріш.);
- Перінчек проти Швейцарії [ВП], § 113;
- Рой ТВ А/С проти Данії, § 48;

- Серо проти Франції (ріш.);
- Фабер проти Угорщини, § 36.

Матеріал 66

- Європейський Суд з прав людини неодноразово наголошував, що роль національних судів організовувати судові провадження таким чином, щоб вони були без затримок та ефективними; недотримання цього є порушенням пункту 1 статті 6 Конвенції.
- Так, у рішенні від 08 листопада 2005 року по справі «Смірнова проти України» (заява № 36655/02) Європейський суд з прав людини, констатувавши порушення Україною статті 6 параграф 1 Конвенції, зазначив, що обов'язок швидкого здійснення правосуддя покладається, в першу чергу, на відповідні державні судові органи. Розумність тривалості судового провадження оцінюється в залежності від обставин справи та з огляду на складність справи, поведінки сторін, предмету спору. Нездатність суду ефективно протидіяти недобросовісно створюваним учасниками справи перепонам для руху справи є порушенням ч. 1 ст. 6 даної Конвенції.

Матеріал 67

- 68. Суд зауважує, що заявниця безсумнівно була відповідальною за ряд затримок. Крім того, протягом розгляду, який ще триває, заявниця п'ять разів просила перенести слухання і щонайменше тридцять разів не з'явилася до суду.
- 69. Проте, Суд вважає, що національні органи теж в значній мірі вплинули на затягування провадження. Це, зокрема, стосується нездатності державних органів ефективно протидіяти перепонам, які умисно створював відповідач для руху справи.
- У зв'язку з цим Суд, на противагу Уряду, не може віднести на рахунок заявниці затримки, пов'язані з тим, що відповідач чотири рази заявив відвід суду, двічі заявляв клопотання провести додаткову судову експертизу і безліч разів не з'являвся до суду.

Матеріал 68

- Суд зауважує, що хоча національне законодавство не передбачає жодних спеціальних засобів проти цих тактик затягувань, суди мали в своєму розпорядженні достатній механізм для забезпечення присутності заявника в суді. Однак, з матеріалів справи не вбачається, що державні органи хоч раз розглядали можливість накладити штраф на п. М. чи провести розгляд справи у його відсутність. Так тривало до листопада 1999 року (тільки сказати, два роки та шість місяців після початку провадження), коли суд виніс ухвалу про привід відповідача, яка в результаті залишилась невиконаною, оскільки його місцезнаходження було невідомим.

Матеріал 69

- Суд зазначає, що навіть, якщо це правда, що заявниця ніколи не заперечувала проти продовження чи перенесення, яке було на вимогу відповідача чи ним спричинено, це не звільняло суди від того, щоб дотримуватися вимоги розумного строку відповідно до статті 6 параграфу 1, оскільки обов'язок швидкого здійснення правосуддя покладається в першу чергу на відповідні державні органи.

Матеріал 70

- Справа «Мусієнко проти України» (заява № 26976/06)

- 23. З огляду на поведінку заявника, Суд погоджується з твердженням Уряду, що певні затримки були спричинені заявником: він вимагав відкладення шести судових засідань, не з'явився в одне судове засідання та подав дві скарги, які не відповідали процесуальним вимогам. Однак, щодо його процесуальних клопотань та належним чином поданих скарг Суд зазначає, що заявник лише використовував свої процесуальні права і не може бути звинувачений за використання засобів, наданих національним законодавством, для захисту своїх інтересів.

Матеріал 71

- Справа «Мусієнко проти України» (заява № 26976/06)
- 26. Суд також визнав відсутність сумнівності стосовно розгляду касаційної скарги заявника, який тривав один рік та вісім місяців, в той час як організація судового провадження таким чином, щоб воно було без затримок та ефективним, є функцією національних судів.

Матеріал 72

- Справа «Шульга проти України» (заява № 16652/04)
- 24. Уряд зазначив, що причиною тривалого розгляду касаційної скарги заявниці було перенавантаження Верховного Суду України.
- 27. Тривалість провадження становила майже чотири роки у судах трьох інстанцій.

Висновки

- Справа «Шульга проти України» (заява № 16652/04)
- 28. Суд зазначає, що основна затримка в провадженні мала місце в зв'язку з тим, що касаційна скарга заявниці не була розглянута в належний строк. Суд нагадує, що це роль національних судів організовувати судові провадження таким чином, щоб вони були без затримок та ефективними. Однак, на думку Суду, національні суди не діяли з належною сумлінністю.
- 30. Суд зазначає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку в даній справі. З огляду на практику Суду з цього питання Суд доходить висновку, що у даній справі тривалість судового розгляду була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Матеріал 74

- Ухвала КАС від 22 січня 2019 року у справі № 9901/34/19
- З метою уникнення дискредитації суду та суддів учасники процесу повинні утримуватися від дій, які виражають неповагу до суду чи судді.

Матеріал 75

- Постанова ВП ВС від 14 березня 2019 року у справі № 9901/34/19 (провадження № 11-82зай19)
- Нецензурна лексика, образливі та лайливі слова, символи, зокрема для надання особистих характеристик учасникам справи, іншим учасникам судового процесу, їх представникам і суду не можуть використовуватися ні в заявах по суті справи, заявах з процесуальних питань, інших процесуальних документах, ні у виступах учасників судового процесу та їх представників.

Матеріал 76

- Постанова ВП ВС від 14 березня 2019 року у справі № 9901/34/19 (провадження № 11-82зай19)
- Зазначені дії свідчать про очевидну неповагу до честі, гідності цих осіб з боку осіб, які такі дії вчиняють. Ці дії також суперечать основним засадам та принципам адміністративного судочинства та його завданню.

- Вчинення таких дій суд може визнати зловживанням процесуальними правами та з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.

Матеріал 77

- Постанова ВП ВС від 7 листопада 2019 року у справі № 9901/324/19 (провадження № 11-632зai19)
- Використання учасниками судового процесу та їх представниками нецензурної лексики, образливих і лайливих слів, символів у поданих до суду документах і у спілкуванні з судом, з іншими учасниками процесу, їхніми представниками, а також вчинення інших аналогічних дій свідчать про очевидну неповагу до честі, гідності цих осіб з боку осіб, які такі дії вчиняють.
- Обґрунтування позову з використанням наведених висловлювань виходить за межі нормальної, коректної та легітимної критики, що, наприклад, у розумінні Європейського суду з прав людини констатується як зловживання правом на подання заяви.

Матеріал 78

- Ухвала ВП ВС від 01 жовтня 2020 року у справі № 9901/598/19 (провадження № 11-123зai20)
- Стосовно поданого представницею ВРП клопотання, у якому повідомлялося про допущені колегією суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду порушення під час розгляду справи, які могли стати підставою для постановлення окремої ухвали відповідно до частини восьмої статті 249 КАС, ВП ВС вважає, що повідомлення такої інформації здійснено на реалізацію наданих стороні процесуальних прав та не створило перешкод у здійсненні судочинства в межах розглядуваної справи. Водночас вирішення питання щодо наявності правових підстав для постановлення окремої ухвали здійснюється виключно з ініціативи суду, хоч повідомлена сторонами інформація й може бути прийнята до уваги.
- Клопотання про застосування заходів процесуального примусу у вигляді накладення штрафу на представницю ВРП, а також особу, яка підписала клопотання про ухвалення окремої ухвали щодо суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду задоволенню не підлягає.

Матеріал 79

- Постанова КАС від 30 листопада 2020 року у справі № 806/1943/18
- Апеляційним адміністративним судом встановлено факт допущення особою зловживання його процесуальними правами та ухвалено залишити подану ним заяву про відвід без розгляду, стягнуто з особи штраф в сумі 3 розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб в сумі 6 306 (шість тисяч триста шість) грн.
- Механізм зловживання процесуальними правами зводиться до того, що особа, яка прагне до досягнення певних правових наслідків, здійснення процесуальних дій (бездіяльності) зовні "схожі" на юридичні факти, з якими закон пов'язує настання певних наслідків. Незважаючи на те, що такі дії мають повністю штучний характер, тобто не підкріплюються фактами об'єктивної дійсності, певні правові наслідки, які вигідні особі, все ж таки можуть існувати.

Матеріал 80

- Постанова КАС від 30 листопада 2020 року у справі № 806/1943/18
- Позивачем у справі тричі заявлявся відвід, при цьому кожного разу заявник посилався частково на обставини, яким надавалась оцінка трьома колегіями апеляційного адміністративного суду, та які жодного разу не були визнані такими, що дають підстави для сумніву в упередженості чи об'єктивності колегії суддів, а в решті з надуманих підстав.

- Сторони повинні утримуватись від використання прийомів, які пов'язані із зволіканням у розгляді справи, та добросовісно і максимально використовувати всі засоби внутрішнього законодавства для прискорення процедури слухання справи.
- Доводи скажника про те, що судом апеляційної інстанції не винесено жодного усного або письмового попередження стороні позивача з підстав зловживання процесуальними правами є безпідставними, оскільки попередження не є передумовою застосування штрафу, тоді як штраф, так і попередження, є самостійним заходом процесуального примусу.

Матеріал 81

- Постанови КАС від 14 серпня 2020 року у справі № 314/1526/19(2-адп/214/1/2020), від 22 жовтня 2020 року у справі № 320/7/19 та від 02 листопада 2020 року у справі № 804/6173/17
- З урахуванням конкретних обставин справи суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, зокрема, подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкодження розгляду справи.
- Визначати ті чи інші дії учасників справи зловживанням процесуальними правами належить до дискреційних повноважень адміністративного суду, тому судом апеляційної інстанції обґрунтовано залишено без розгляду скаргу позивача про зловживання процесуальними правами.

Матеріал 82

- Постанови КАС від 14 серпня 2020 року у справі № 314/1526/19(2-адп/214/1/2020), від 22 жовтня 2020 року у справі № 320/7/19 та від 02 листопада 2020 року у справі № 804/6173/17
- Під зловживанням процесуальними правами розуміється форма умисних, несумлінних дій учасників процесу, що знаходить своє вираження, зокрема, у вчиненні дій, неспівмірних із наслідками, до яких вони можуть призвести, використанні наданих прав всупереч їх призначенню з метою обмеження можливості реалізації чи обмеження прав інших учасників провадження, перешкодження діяльності суду з правильного та своєчасного розгляду і вирішення справ, необґрунтованого перевантаження роботи суду.
- Ознакою зловживання процесуальними правами є не просто конкретні дії, а дії, спрямовані на затягування розгляду справи, створення перешкод іншим учасникам процесу.

Матеріал 83

- Постанови КАС від 14 серпня 2020 року у справі № 314/1526/19(2-адп/214/1/2020), від 22 жовтня 2020 року у справі № 320/7/19 та від 02 листопада 2020 року у справі № 804/6173/17
- Наведений у частині другій статті 45 КАС перелік дій, що можуть бути визнані судом зловживанням процесуальними правами, не є вичерпним, суд може визнати таким зловживанням також інші дії, які мають відповідну спрямованість і характер.
- При цьому вирішення питання про наявність чи відсутність факту зловживання віднесене на розсуд суду, що розглядає справу.

Матеріал 84

- Постанова КАС від 04 серпня 2020 року у справі № 183/6913/16(2-а/183/43/17)
- Ухвалою апеляційного адміністративного суду визнано, що подання заяви представником позивача про відвід колегії суддів є діями, що суперечать завданню адміністративного судочинства та є зловживанням процесуальними правами; залишено без розгляду заяву про відвід, застосовано до особи заходи процесуального примусу у вигляді штрафу в розмірі одного прожиткового мінімуму 1762 грн., який стягнути з останнього в дохід Державного бюджету України.

Матеріал 85

- Постанова КАС від 04 серпня 2020 року у справі № 183/6913/16(2-а/183/43/17)
- В ухвалі суд апеляційної інстанції констатував зловживання представником позивача своїми процесуальними правами, що полягає у тому, що будучи незгідним з процесуальним рішенням суду (ухвалою суду, яка було проголошено у судовому засіданні за його участю), не скориставшись процесуальним правом оскарження цього рішення, в супереч положенням ч. 4 ст. 36 КАС України, повторно заявив відвід складу суду, посилаючись на незаконність судового рішення, без належних підстав, які б свідчили про наявність в діях членів колегії суддів складу злочину, штучно формуючи уяву про наявність таких ознак та упередженості суддів, вчинив дії, направлені на безпідставний відвід складу суду, направлений на незаконне усунення колегії суддів від розгляду справи.
- Заявляючи відвід, учасник справи повинен був навести причини для відводу, які принаймні беззаперечно свідчать про певні обставини, це одна з ознак обґрунтованості відводу.

Матеріал 86

- Постанова КАС від 07 травня 2020 року у справі № 826/12191/18
- За результатами розгляду заяви про відвід, окремою ухвалою апеляційного адміністративного суду визнано зловживанням процесуальними правами та такими, що суперечать завданню адміністративного судочинства дії представника позивача щодо подачі заяв завідомо безпідставного відводу; заяву залишено без розгляду.
- Ухвалу скеровано до відома Голові Ради адвокатів міста Києва та реагування Кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури міста Києва.
- Зобов'язано Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури міста Києва в місячний термін з дня отримання даної ухвали повідомити про вжиті заходи реагування відносно адвоката позивача.

Матеріал 87

- Постанова КАС від 04 серпня 2020 року у справі № 183/6913/16(2-а/183/43/17)
- Адвокат не погодилась із вказаним судовим рішеннями і подала касаційну скаргу з вимогами про його скасування.
- Дійсно, право на подання заяви про відвід судді є однією з гарантій законності здійснення правосуддя і об'єктивності та неупередженості розгляду справи, оскільки статтею 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини закріплено основні процесуальні гарантії, якими може скористатися особа при розгляді її позову в національному суді і до яких належить розгляд справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.
- Не можуть бути підставами для відводу заяви, які містять лише припущення про існування відповідних обставин, не підтверджених належними і допустимими доказами.

Матеріал 88

- Постанова КАС від 07 травня 2020 року у справі № 826/12191/18
- Апеляційним судом встановлено, що заява представника позивача про відвід всупереч приписам ч. 3 ст. 39 КАС України була подана більш ніж через десять днів з дня отримання останнім ухвали про відкриття провадження у справі, а також під час проведення першого судового засідання.
- Вказані дії представника позивача апеляційний суд обґрунтовано визнав такими, як зловживання процесуальними правами.
- Заявлення завідомо безпідставного відводу суперечить основним засадами (принципами) адміністративного судочинства, а також його завданню.

Матеріал 89

- Постанови КАС від 22 жовтня 2019 року у справі № 640/521/19, від 28 лютого 2020 року у справі № 400/2118/19, від 27 квітня 2020 року у справі № 400/3127/19 та від 30 липня 2020 року у справі № 640/2724/19
- Використання образливих висловлювань особи на адресу суду та суддів, інших учасників процесу є недопустимим при оформленні позовної заяви, які до того ж визначені позивачем в якості підстави позову.
- Застосування позивачем в тексті позовної заяви висловів, які дискредитують судові органи України та їх посадових осіб, учасників справи, суди попередніх інстанцій вірно розцінили як зловживання процесуальними правами.
- Повернення апеляційної скарги не позбавляє права повторного звернення до суду зі скаргою в порядку, встановленому законом, а тому не є обмеженням доступу скажника до правосуддя та забезпечує практичну можливість реалізації його права на судовий захист.

Матеріал 90

- Постанова КАС від 10 вересня 2019 року у справі №826/14653/17
- Відповідно до частини другої статті 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
- Пунктом 3 частини 2 статті 45 КАС передбачено, що з урахуванням конкретних обставин справи суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, зокрема подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер.

Матеріал 91

- Постанова КАС від 10 вересня 2019 року у справі №826/14653/17
- Законодавство не містить легітимного визначення «спору, який має очевидно штучний характер».
- Проте, за загальним правилом слово «штучний» означає «надуманий», «вигаданий», «несправжній».
- Штучним належить вважати спір, якого в дійсності не існує, а позов поданий для досягнення іншого результату, має іншу мету, ніж та, що вказана у вимогах позову.
- Наприклад, штучність позову очевидна за наявності спорів між пов'язаними особами (про що достеменно відомо судді й що впливає з матеріалів позову), коли де-факто обидві сторони представлені одними особами або ж у випадку, коли позов подається з метою перешкоджання іншому провадженню (наприклад для зупинення останнього).

Висновки

- Постанова КАС від 10 вересня 2019 року у справі №826/14653/17
- Висновки апеляційного суду щодо штучного характеру цього спору є передчасними, оскільки такі висновки потребують встановлення фактичних обставин справи та дослідження доказів, що може бути здійснено лише на стадії розгляду справи по суті, а не у підготовчому засіданні.
- Так, перелік дій, які проводить суд у підготовчому засіданні визначений у статті 180 КАС, і серед них відсутнє з'ясування обставин справи та дослідження доказів.
- Таким чином, з'ясування питання, чи мали місце обставини (факти), якими обґрунтовувалися вимоги та заперечення, та якими доказами вони підтверджуються, належить здійснювати на стадії розгляду справи по суті.

Матеріал 93

- Постанова КАС від 13 березня 2019 року у справі № 814/218/14
- Реалізація права на суд однією зі сторін спору має відбуватись таким чином, щоб не порушувати права іншої сторони».
- Подаючи численні апеляційні скарги, особа вчиняє дії, що суперечать завданню адміністративного судочинства, зловживаючи своїми процесуальними правами.
- Про обставини зловживання апелянтом своїми процесуальними правами свідчить також і численна кількість клопотань, які подаються нею до суду першої інстанції, та є ідентичними. З огляду на затягування особою розгляду справи, суд першої інстанції з 2014 року позбавлений можливості розглянути справу по суті спору.

Висновки

- Постанова КАС від 13 березня 2019 року у справі № 814/218/14
- За такої невинуватої тяганини нагальні питання, що дійсно потребують судового розгляду, залишаються невинуватими протягом тривалого періоду часу.
- Враховуючи, що особа подає безліч клопотань, апеляційних скарг на рішення суду першої інстанції, що правильно кваліфіковано судом апеляційної інстанції як зловживання учасником справи своїми процесуальними правами задля затягування розгляду справи по суті спору, є обґрунтованим висновок цього суду про необхідність повернення позивачу її апеляційної скарги.

Висновки

- Постанова КАС від 25 лютого 2020 року у справі № 260/1378/18
- Частина восьма статті 139 КАС України виступає процесуальною санкцією, яка застосовується адміністративним судом незалежно від того, чи заявлялося відповідне клопотання заінтересованою стороною, між тим процесуальним законом не визначено поняття неправильних дій сторони. При цьому, цією нормою встановлено право, а не обов'язок суду здійснити розподіл судових витрат у вищезазначений спосіб.
- Висновок суду про необхідність покладення судових витрат на сторону, внаслідок неправильних дій якої виник спір, повинен бути належним чином обґрунтованим. Водночас належного обґрунтування судові рішення не містять. Суди лише зазначили, що спір у цій справі виник внаслідок неправомірних дій позивача - пред'явлення до стягнення незаконно нарахованої пені.

Матеріал 96

- Постанова КАС від 25 лютого 2020 року у справі № 260/1378/18
- Реалізація позивачем свого права на відмову від позову не можна кваліфікувати як «неправильні дії сторони» в контексті частини восьмої статті 139 КАС України, тим більш, якщо відмова від позову пов'язана з його задоволенням відповідачем до початку розгляду справи.
- Якщо позивач відмовився від позову внаслідок його задоволення відповідачем після подання позовної заяви, то цілком обґрунтованим є покладення на відповідача обов'язку відшкодувати понесені позивачем витрати як міра відповідальності за поведінку, яка змусила позивача вирішувати спір у судовому порядку.

Матеріал 97

- Ухвала КАС про відмову у відкритті касаційного провадження від 22 листопада 2019 року у справі №815/516/18

- У цій справі промова заявника вийшла за межі простої критики рішень суддів і звичайних сумнівів щодо їхньої безсторонності та перетворилася на особисту критику суддів, звинувачення їх у неналежній поведінці всупереч їхнім обов'язкам суддів, що свідчить про явну неповагу до суду.

Матеріал 98

- Ухвала КАС від 18 вересня 2020 року у справі № 280/4380/19
- Суд з метою запобігання зловживанням справами активно забезпечує справедливий баланс використання учасниками процесу своїх прав і обов'язків, що не спростовує принцип змагальності сторін. Обмеження чи позбавлення процесуального права повинно застосовуватися судом відповідно до принципу пропорційності.

Матеріал 99

- Ухвала КАС від 24 листопада 2020 року у справі № 640/5508/20
- Враховуючи, що Фондом державного майна України не виконано процесуальний обов'язок (не забезпечено явку представника в судові засідання, при визнанні судом явки обов'язковою), суд апеляційної інстанції, застосовуючи до Фонду державного майна України захід процесуального примусу шляхом накладення штрафу, вірно застосував положення частини першої статті 149 КАС України.

Матеріал 100

- Ухвала КАС від 08 січня 2019 року у справі № 826/3515/18
- про стягнення з особи штрафу 3 розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб в сумі 5763 грн.
- Касаційна скарга містить неприпустимі нецензурні висловлювання на адресу суддів апеляційного адміністративного суду. Така мова перебуває поза нормальним стилем спілкування, в першу чергу, у діловому мовленні, що використовується в офіційному спілкуванні (між установами, приватною особою і установою, між посадовими особами, тощо).
- З метою уникнення дискредитації суду та суддів учасники процесу повинні утримуватися від дій, які виражають неповагу до суду чи судді.

Матеріал 101

- Ухвала КАС від 08 січня 2019 року у справі № 826/3515/18
- про стягнення з особи штрафу 3 розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб в сумі 5763 грн.
- Суди в своїй діяльності дотримуються національних та міжнародних норм, стандартів та принципів здійснення правосуддя з метою підвищення ступеня довіри суспільства до органів судової влади та суміжних правових інститутів (положення Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015).
- Сторони повинні не припускати використання нецензурної лексики як під час оформлення документів для подання до суду всіх інстанцій, так і у публічному житті, оскільки нецензурна лайка не підсилює ефективність і переконливість інформації в документах офіційно-ділового стилю, а свідчить про культурний вакуум та демонструє неповагу до суддів.

Матеріал 102

- Ухвала КАС від 22 лютого 2021 року у справі № 640/1028/19
- Апеляційний адміністративний суд ухвалою відкрив апеляційне провадження та зобов'язав Головне управління ДПС в установленій для подачі відзиву на апеляційну скаргу строк надати суду належним чином засвідчену копію податкового повідомлення-рішення. При цьому вимога суду зобов'язального

характеру зумовлена тим, що копія спірного індивідуального акту не була надана контролюючим органом і до суду першої інстанції, у той час як його прийняття відповідачем неодноразово підтверджувалося.

- Суд апеляційної інстанції, виходячи з приписів статей 249, 324 КАС України, постановив окрему ухвалу, якою вирішив довести до відома голови Державної податкової служби України інформацію про допущені порушення для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли порушенню закону.

Матеріал 103

- Ухвала КАС від 22 лютого 2021 року у справі № 640/1028/19
- Окрема ухвала є способом реагування суду на випадки виявлення порушення законності та правопорядку, які не можуть бути усунені ним самостійно при вирішенні адміністративного спору з використанням представлених адміністративним процесуальним законом засобів
- Постановляючи оскаржувану ухвалу, суд апеляційної інстанції звернув увагу на положення статті 129 Конституції України та КАС України, відповідно до яких судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання, зокрема всіма органами державної влади, їх посадовими та службовими особами, на всій території України.

Матеріал 104

- Ухвала КАС від 22 лютого 2021 року у справі № 640/1028/19
- Необхідність постановлення судом апеляційної інстанції окремої ухвали виникла у зв'язку з тим, що контролюючий орган не здійснив достатніх та необхідних заходів, спрямованих на належне виконання покладених на нього процесуальних обов'язків, а навпаки допустив протиправну бездіяльність, що виразилася у ненаданні копії спірного індивідуального акту, яка призвела до ускладнення встановлення дійсних обставин справи судами.
- Невиконання ж відповідачем своїх процесуальних обов'язків та порушення приписів частини другої статті 77 КАС України обумовило реагування суду на такі порушення шляхом постановлення окремої ухвали, відтак суд касаційної інстанції вважає, що оскаржувана окрема ухвала суду апеляційної інстанції відповідає закріпленим КАС України меті ухвалення такого процесуального судового рішення.

Матеріал 105

- ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА
- Доповідь (презентація) на тему «Особливості дотримання в адміністративному судочинстві принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами» під час Всеукраїнського семінару для суддів апеляційних та місцевих (окружних) судів на, організованого 23 квітня 2021 року Національною школою суддів України Харківським регіональним відділенням.
<http://www.nsj.gov.ua/ua/news/zlovjivannya-protseualnimi-pravami-u-sudoviy-praktitsi>
<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1114247>
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Bernazuk_23_04_2021.pdf
- Берназюк Я.О. Поняття та особливості принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Серія Право. – Випуск 66. – С. 135-141
https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/NVUzhNU_66.pdf .
- Берназюк Ян. Поняття зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві та його вплив на довіру до судової гілки влади // Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління expert: Paradigm of law and public administration № 5 (17) – жовтень 2021 – С. 23-39.
<https://maup.com.ua/assets/files/expert/17/2.pdf>

- Берназюк Ян. Види зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві: практика Верховного суду та Європейського суду з прав людини // Visegrad Journal on Human Rights. 2021, № 4, С. 31-36. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/11/VJHR_4_2021.pdf
- Берназюк Ян. Національні та міжнародні стандарти протидії зловживанню процесуальними правами під час вирішення публічно-правових спорів // Право і суспільство № 5/2021 С. 301-314 http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/5_2021/44.pdf

Джерела та матеріали

1. Матеріал 105. <http://www.nsj.gov.ua/ua/news/zlovjivannya-protseualnimi-pravami-u-sudoviy-praktitsi>
2. Матеріал 105. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1114247>
3. Матеріал 105. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Bernazuk_23_04_2021.pdf
4. Матеріал 105. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/NVUzhNU_66.pdf
5. Матеріал 105. <https://maup.com.ua/assets/files/expert/17/2.pdf>
6. Матеріал 105. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/11/VJHR_4_2021.pdf
7. Матеріал 105. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/5_2021/44.pdf

Файли матеріалу

Оригінальний файл автора